

Utvidet rapportering for Økologisk foregangsfylke

Levende Matjord 2015

Vorticella – en ciliat som er en del av næringsnettverket i jord og komposter – nydelig tegnet av Katelyn Weel, VitalAnalyse.

Innholdsfortegnelse

Innledning	side 3
Tilknytningsprosjekter og eksterne samarbeidspartnere	side 4
• Kompostprosjekt NLR Viken	side 4
• Kompostprosjekt NLR Østafjells	side 4
• Jordstrukturprosjekt NLR Østafjells	side 4
• Jordløsningsprosjekt NLR Østafjells	side 4
• Foretaket Hans Erik Fuglerud	side 5
• Foretaket Ivar Grimstad	side 5
• Foretaket Helge Rivrud	side 5
• Skjærgårdsgartneriet AS	side 6
• Sigdalsprosjektet	side 7
• Bygdøy Kongsgård	side 7
• Økologisk Foregangsfylke Korn	side 7
• Jordkarbonprosjektet NLR Østafjells	side 8
• NLR sentralt	side 8
• Økologisk Foregangsfylke Grønnsaker	side 9
• Steinsletta kulturlandskapsområde	side 9
• Karlegging av jordpakking åkerarealer i Buskerud	side 9
Aktivitet 2015	side 9
• NIBIO	side 9
• VitalAnalyse	side 10
• Lindum	side 12
• Evje Gård Anders Næss (prosjektmedarbeider)	side 13
• Fylkesmannen i Buskerud	side 13
• Videoproduksjon 2015	side 16

Hans Erik Fuglerud – levende opptatt av jord og en pioner innenfor gårdskompostering og gjenskaping av jord som er delvis gått ut av produksjon. Han har også tatt initiativ til en «jordgruppe» inn mot BAMA .

Innledning

Økologisk Foregangsfylke Prosjekt Levende Matjord hadde et svært aktivt år i 2015. FN's Jordår var mye av årsaken til dette. Vi har deltatt på ulike arrangement i nesten alle fylker. Prosjektet har vist seg å dekke et behov i forhold til å sette søkelyset på matjord og hvilken betydning den har for oss alle. Forståelsen for at det er livet i matjord som for en stor grad avgjør matjord sin evne til å kunne produsere mat i uoverskuelig framtid er økende i den Norske befolkning totalt sett og vi tror at Levende Matjord har bidratt noe til denne forståelsen.

«Kjernegruppa» i prosjektet består av Lindum AS, VitalAnalyse, NIBIO (fra 2016 blir NORSØK representert istedenfor NIBIO), Evje Gård og Fylkesmannen i Buskerud som har prosjektledelsen. Fylkesmannen vil understreke at det svært gode samarbeidet og et høyt faglig nivå i kjernegruppa er det som utgjør styrken i prosjektet.

Prosjektet har bidratt til at det har blitt gjort banebrytende utvikling innenfor vermikompostering på Lindum AS som også er blitt lagt merke til internasjonalt.

Som et resultat av prosjektarbeidet har Fylkesmannen som eneste fylke i landet innarbeidet ordninger i Regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud både med hensyn på spredning av kompost og bedret jordstruktur i åpen åker areal. Dette har medvirket sterkt til at mange flere bønder nå ser på det organiske avfallet som en resurs og ikke et problem.

Fylkesmannen er også aktivt involvert i dannelsen av Grønt Fagsenter på tidligere Buskerud Landbruksskole i Åmot som nå heter Rosthaug vgs. avdeling Buskerud. Et av kjerneområdene i fagsenteret skal være «jord» - igjen et resultat av det arbeidet som Fylkesmannen har gjort innenfor «jord» i en årrekke.

Fylkesmannen i Buskerud bruker også andre virkemidler aktivt for å fremme god jordstruktur og mer liv i jorda, som Bygdeutviklingsprosjekter, Klima- og miljøprogram, midler til nasjonalt kulturlandskap, bruk av Fylkesmannens GIS-medarbeider osv. Fagfeltet jord og jordkultur er på denne måten godt innarbeidet i Fylkesmannens generelle virksomhet på landbruksområdet.

Drammen 2. juni 2016

Øystein Haugerud
prosjektleder Levende Matjord

Kompostprosjekt NLR Viken 2014 – 2016

Prosjektet er i sin helhet finansiert av Fylkesmannen og Levende Matjord med et årlig budsjett på kr. 350 000,- hvorav kr. 250 000,- fra Bygdeutviklingspenger og kr. 100 000,- fra Levende Matjord. Dette har resultert i at det i 2015 var tre større jordbruksbedrifter som har investert i kompostvender og komposterer eget avfall (grønnsaksavfall o.l.) sammen med talle og/eller hestegjødsel fra andre produsenter for bruk på eget korn- og grønnsaksareal i Lier. Skjærgårdsgartneriet i Vestfold er også en svært innovativ og viktig deltaker. Samtidig har Lindum AS også levert ferdig kompost inn i prosjektet samt kompetanse. Dette er resirkulering av næringsstoffer og bygging av jordkarbon ved å tilbakeføre organiske resurser til dyrka jorda. Det har vært avholdt flere fagsamlinger ute hos produsentene og i samarbeid med VitalAnalyse. Et unikt prosjekt som har gjort et avfallsproblem om til en resurs. Levende Matjord er involvert gjennom finansiering, foredrag, VitalAnalyse m.m.. Forsøk utført i prosjektet viser positive avlingsresultater for bruk av kompost i grønnsaker. I 2010 var det ingen som komposterte i Buskerud – nå er det 5 kompostvendere i bruk hvorav 3 i Lier, én i Øvre Eiker og én i Sigdal. Sluttrapport skal leveres i løpet av første halvår 2017.

Kompostprosjekt NLR Østafjells 2015

Prosjektet er i sin helhet finansiert av Fylkesmannen gjennom Klima – og miljøtiltakspenger med om lag kr. 30 000,- for 2015. Levende Matjord bistår med faglige råd, markdager og foredrag. Prosjektet har fokus på enkel gårdskompostering av egen talle av storfe og/eller sau. Dette er resurser som ofte blir lagt i haug litt bortgjemt og deretter glemt i flere år. Prosjektet prøver ut ulike metoder med redskaper som bonden allerede har – snuing med lasteapparat, opplegging av ranke med gjødselvogn o.l.. Prosjektet er blitt godt mottatt og har hatt flere markdager og seminarer hvor Levende Matjord har bidratt. Det er bevilga penger til prosjektet også i 2016.

Jordstrukturprosjekt NLR Østafjells

Fylkesmannen har bevilga penger til mindre jordstrukturprosjekt gjennom Bygdeutviklingsordningen og Klima- og miljøtiltaksordningen over flere år – også i 2015. Levende Matjord har vært en aktiv deltaker i registreringer, markdager og foredrag. Rapport skal avleveres i løpet av 2016.

Jordløsningsprosjekt NLR Østafjells

NLR Østafjells fikk i 2015 innvilget et treårig prosjekt med jordløsning, pionerblanding og bruk av kompost med en årlig bevilgning på kr. 100 000,- pr. år. Fra Bygdeutviklingsordningen. Levende Matjord er sterkt inne både i forhold til praktisk gjennomføring og på andre måter. Feltet ble anlagt i 2015 – de første resultater vil komme i 2016.

Jordstruktur, kompostering/jordforbedring Hans Erik Fuglerud, Lier

Randi og Hans Erik Fuglerud driver et større gartneri samt kornproduksjon i Lier. Han er en dyktig innovatør og startet kompostering av både eget og andres jordbruksavfall for flere år tilbake. Komposten ble da vendt med gravemaskin, men har nå kjøpt kompostvender. Han har erfart gode resultater av kompost på kornjorda. Fylkesmannen innvilget et lite prosjekt på kr. 15 000,- fra Klima- og miljøtiltaksordningen til dette tiltaket. Jordkurset for viderekomne rådgivere på jord som skal arrangeres første gang høsten 2016 har lagt en av to praksisdager til Randi og Hans Erik. Levende Matjord er sterkt involvert med faglige diskusjoner og praktiske tester av jorda. Prosjektstøtten fortsetter også i 2016.

Foretaket Ivar Grimstad, Østfold

Inger og Ivar Grimstad er kompostpionerer i Østfold. De komposterer egen sauetalle sammen med andre organiske resurser og løvtreflis m.m.. De har anlagt en eksemplarisk komposteringsplass og bruker også komposten direkte på eng. Levende Matjord er sterkt involvert med rådgivning og oppfølging ellers.

Kompostplassen til Inger og Ivar Grimstad, Haugsten Gård, Østfold.

Helge Rivrud, Sigdal

Helge og to andre bønder kjøpte for noen år tilbake kompostvender. Helge er den av de tre som har kompostert til dels store mengder egen og andres storfè og sauetalle for bruk på eget økologisk areal og vunnet god erfaring bl.a. med bruk av kompost på eng. Han har også god erfaring med å blande inn ødelagte rundballer i kompostrankene. Han har stilt seg til rådighet for markdager m.v. og Levende Matjord har bidratt med kompetanse og veiledning også i 2015 og brukt Helge aktivt i

egne opplegg. Han har ingen egen kompostplass og komposterer tallen direkte på grasmarka.

Skjærgårdsgartneriet, Vestfold

Kristin Stenersen og Bjørge Madsen driver Skjærgårdsgartneriet – en stor bedrift som bl.a. dyrker mye vårløk. De har deltatt aktivt på mange måter både med hensyn på kompostering av eget og andres organiske resurser for bruk på eget grønnsaksareal og har greid å øke det organiske materialet i jorda hvor de har tilført kompost. De bruker også aktivt meitemarkkompostering og pionerblending. Levende Matjord har i en årrekke støttet opp under deres pionerinnsett siden de startet opp med kompostering.

				2012	2015	
				4,3	8,2	
<u>Gjennomsnittlig moldinnhold, %</u>						
Merking	Skifte	Volum- vekt kg/L	Jord- art	Leir- klasse	Mold %	Mold %
1	FARMA1	1.7	9	3	4.3	8.3
2	FARMA2	1.6	9	3	4.6	10.6
3	FARMA3	1.4	4	2	3.4	10.2
4	FARMA 4	1.3	4	2	5.0	7.7
5	Fugsted 1	1.4	2	1	3.1	7.5
6	- " - 2	1.4	2	1	5.0	8.3
7	Fugsted 3	1.3	5	2	5.0	5.8
8	Fugsted 4	1.3	5	2	3.7	7.1
9	Fugsted 5	1.2	5	2	4.3	4.5
10	Nykille 1	1.5	10	3	4.3	4.4
11	- " - 2	1.3	10	3	4.8	4.5
12	- " - 3	1.4	10	3	5.0	4.6
13	- " - 4	1.2	10	3	4.7	4.5
14	- " - 5	1.4	10	3	4.4	4.3
15	- " - 6	1.3	10	3	6.0	2.7

Skjærgårdsgartneriet, Vestfold

Sigdalsprosjektet

Sigdalsprosjektet består av bønder som er tilknyttet Økologisk Spesialkorn (<http://spesialkorn.no/>). Det er en gruppe dyktige, økologiske og innovative bønder som er spydspisser både i forhold til økologiske og konvensjonelle kollegaer. I 2015 introduserte de «Rollercrimper» for første gang i Norge og sådde høstkorn direkte i «crimpa» grønn gjødsling. De prøver også ut Aerob kompostkultur og ulike komposter fra Lindum AS. Levende Matjord er bidragsyter både økonomisk og faglig. Erfaringer spres gjennom foredrag, markdager og artikler.

«Rollercrimpa» grønn gjødsling og høstkorn sådd direkte i den døende grønn gjødslinga høsten 2015.

Bygdøy Kongsgård

Bygdøy Kongsgård er blitt en viktig samarbeidspartner i Levende Matjordprosjektet. De bidrar i forhold til undervisning, utprøvingsarealer m.m.. VitalAnalyse har etablert sitt laboratorium på Bygdøy Kongsgård. Levende Matjord har avholdt mange ulike seminarer i Skolestua og Jordkurset for rådgivere ble arrangert på Bygdøy Kongsgård i 2015 og skal arrangeres der også i 2016.

Økologisk Foregangsfylke Korn

Økologisk Foregangsfylke Korn og Økologisk Foregangsfylke Levende Matjord samarbeider tett i forhold til Økologisk kornfelt i Prestfoss, Sigdal. Økologisk Foregangsfylke Korn bidrar økonomisk med 2/3 av feltkostnaden og Levende Matjord med 1/3. I tillegg yter Levende Matjord en stor andel inn i feltet gjennom hele vekstsesongen. Feltet er etablert hos Guttorm og Endre Tovsrud som er meget interesserte og dyktige økologiske bønder som også har konvensjonelt areal. Feltet ble etablert i 2015 på konvensjonelt areal og består av 9 ulike behandlinger og 3 gjentak – totalt 27 forsøksruter med et samlet forsøksareal på 1350 m². Det er gjort mange registreringer i 2015 – det vil bli utarbeidet en egen rapport i løpet av 2016.

VitalAnalyse har hovedansvaret for feltet og Lindum AS v. Alene Alemu Tesfamichael gjennomfører mange ulike registreringer i løpet av vekstsesongen. Alene har også designet feltet – han har bl.a forsøksmetodisk utdannelse fra kornforsøksstasjon i Mexico.

Alene og Guttorm sår forsøksfeltet våren 2015. Mirakel vårhvete.

Jordkarbonprosjektet NLR Østafjells

Levende Matjord sitter i referansegruppa til prosjektet og har vært en inspirator og innspiller til utforming av prosjektsøknad. Vi holder nær kontakt og prøver å utnytte synergieffekter mellom prosjektene.

NLR sentralt

Levende Matjord har et svært godt samarbeid med NLR sentralt både i formidling av resultater og samarbeid om kurs. Det første kurset i Norge for rådgivere i NLR i forhold til jordbiologi, praktisk jordstrukturforståelse, bruk av penetrometer m.v. ble avholdt på Bygdøy Kongsgård i 3 dager på Bygdøy Kongsgård i september. Det deltok 17 veiledere. Fra NLR deltok Kjersti Berge og Mette Feten Graneng samt Eirik Kolsrud fra NLR Østafjells som foredro om bl.a. bruk av penetrometer. Hele «staben» i Levende Matjord deltok både med undervisning og praktisk opplegg i felt. Bygdøy Kongsgård stilte med areal og foredrag v. Rune Andersen. Det ble foretatt en vurdering i etterkant av kurset ved utsending av vurderingsskjema til deltakerne. Karakterene 5 var den beste og 0 den dårligste de kunne gi. Deltakerne gav i gjennomsnitt en tilbakemelding som gav en karakter mellom 4 og 5. Kurset vil bli utvidet i 2016 til 5 dager hvorav 2 dager er for viderekomne.

Samarbeid med Økologisk Foregangsfylke Grønnsaker og NLR Viken veksthus
Samarbeid om fagdager med Prius Floris i Statens Hus, Drammen. Om lag 60 bønder tilstede + rådgivere.

Steinsletta kulturlandskapsområde

Levende Matjord har bidratt i forhold til markdager og veiledning i forhold til markdager med fokus på jordstruktur og pionervekster som også gir et positivt bidrag til å ta vare på pollinerende insekter. De har på eget initiativ igangsatt et jordhumusprosjekt som skal gå i 10 år for å følge med på utviklingen av humus og har også egne tilskuddsordninger i forhold til å bygge jordstruktur.

Kartlegging av jordpakking på åkerarealer i Buskerud

Fylkesmannen gjennomførte i 2015 et prosjekt for å kartlegge jordpakking i åkerdistriktene i Buskerud. NLR Østafjells ble innleid for å gjøre de praktiske målingene og GIS medarbeider hos Fylkesmannen har gjennomført det karttekniske. Det har aldri blitt utført et liknende prosjekt i Norge tidligere. Det er mye tallbehandling o.l. og fullstendig rapport vil foreligge 1. september 2016. Prosjektet ble finansiert av Bygdeutviklingspenger med kr. 100 000,-. Levende Matjord tok initiativet til prosjektet og har bidratt med planlegging og innspill til gjennomføring.

Kort oversikt over aktiviteter i Levende Matjord prosjektet 2015:

NIBIO Tingvoll v. Reidun Pommersche

Bidratt med tekst, fagstoff, bilder, postere og/eller ideer til:

Utstillingen «**Ta vare på matjorda – ta vare på deg selv**», Bygdøy Kongsgård 3.mai 2015,

Nettstedet «**Matjorda.no**» og Oikos - Økologisk Norge sin **stand på Hagemesse** 17.-19. april 2015 med fokus på jordøkouka: «**Festdag for kjøkkenhagen**» med **hovedtema levende jord, 30.aug 2015.** og **Åpning av «taklaboratorium»** ved Molde videregående skole, ved rektor Oddgeir Overå, 2.9.2015.

Foredrag, kurs og arrangement:

Pommersche, R. 2015. 6. februar. **Liv i jorda- liv på planeten.** Fag- og inspirasjonssamling for økologisk landbruk i Rogaland, Bru, Rennesøy, Arr. Fylkesmannen i Rogaland, NLR, Oikos

Pommersche, R. 2015. 13.mars. **Hvordan få mer liv i jorda og bedre plantevekst?.** Blæstad. Oikos sitt fagseminar Den levende jord. Økologisk Landbruk, NLR, Blæstad/høgskolen i Hedmark.

Pommersche, R. 2015. **Jordliv og mangfold**, 3 timers kurs i klassifisering av småkryp i jord. Bygdøy kongsgård. I kurset «Matjorda – vårt felles livsgrunnlag», 25-27.august. Arr. Norsk landbruksrådgiving og prosjektet «Foregangsfylke jord».

Pommeresche, R. 2015. **Artsbestemmelse av meitemark i landbruksjord**, 3 timers kurs for landbruksrådgivere. I kurset "Matjorda – vårt felles livsgrunnlag», 25-27.august. Arr. Norsk landbruksrådgiving og prosjektet "Foregangsfylke jord".

Pommeresche, R og McKinnon, K. Kjøkkenhagedagen. **Reisen ned i jorda**. Tema jordfunksjoner, meitemark, spretthaler, sopprot, skuespillslutt, kjøkkenhagens bidrag til å lage jord, Arr Økouka 2015 Møre og Romsdal 30.aug 2015

Pop.vit artikkel:

Gerritsen, E. 2015. **Markens føde**. Bidrag til artikkel i REN MAT. Vår 2015, 50-51.

Utarbeidet plansjer "**Meitemark – jordas arbeidskar**" og "**Artsnøkkel valige småkryp**" til Grønn Barneby Trondheim.

Pommeresche, R. 2015. **Eksempler på tverrfaglige aktiviteter: «Møkkaprojektet» - et tverrfaglig forskerspireprosjekt**. KIMEN (Kompetanse Inspirasjon Mangfold og Engasjement i Naturfag. Nr 2, 2015. s 10- 12.

Fagartikkel

Pommeresche, R. 2015. **«Møkkaprojektet» - et tverrfaglig forskerspireprosjekt i skolehagen**. Naturfag 1/15, side 26-27.

Pommeresche, R. og A. Fjellberg. 2015. **Spretthaler – jordas små kaniner**. Naturfag 1/15, s 48- 49.

Pommeresche R., Ruissen T. og E. Joner. 2015. **Den livsviktige soppen**. Naturfag 1/15 s 53.

Pommeresche, R. og Løes, A.-K. 2015. **Flere meitemark døde etter fire tonn blautgjødning**. Økologisk Landbruk 1, 11-13.

Pommeresche, R. 2015. **Livet er i rotsonen**. Økologisk Landbruk 1: 12-13. Jobber med fagartikkel om organisk materiale og humus i jord, som er tenkt utgitt vår 2016

Film og fagartikkel

Land, Anita. 26.12.2014 Forskning.no **Meitemarkens grøde**. [http://forskning.no/jord-og-skog-landbruk-dyreverden/2014/12/meitemarkens-grøde](http://forskning.no/jord-og-skog-landbruk-dyreverden/2014/12/meitemarkens-grode). Om internasjonalt jordår 2015, Foregangsfylke jord med Ø. Haugerud og fakta om meitemark. I tillegg har Anita Land og Reidun Pommeresche laget en film om jordstruktur som viser i denne artikkelen.

Land, Anita. 2.12.2014. **Det viktige livet i mørket**. Artikkel + flim på Bioforsk sin hjemmeside. http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/forside/nyhet?p_document_id=115875

Reidun oppgir muntlig at antall deltakere på de ulike foredragene og markdagene har ligget på omkring 20 personer.

VitalAnalyse

I tillegg til å være foredragsholdere har VitalAnalyse utviklet biologisk analysemetodikk for jord – og komposter ytterligere. Dette er deres hovedoppgave i prosjektet som utføres på en svært profesjonell og god måte. Det er ikke blitt notert ned nøyaktig antall deltakere på alle aktiviteter. Mikroskopkurs er svært resurskrevende.

- 26.02.2015 Gartnerseminar
- uke 6 Artikkel til Herba
- uke 6 Bidrag til artikkel i Bondevennen
- uke 9 SPIRE Utviklingsfondets ungdom 28/2
- uke 10 Forelesning BINGN 3. og 4. mars
- uke 11 Foredrag på Oikos fagdag/landsmøte, Blæstad
- uke 12 Foredrag på Aurlandsseminar
- 11.04.2015 Mikroskoperingskurs 1 for Øverland
- 14.04.2015 Forelesning for NMBU-studenter agroøkologi – 10 stud
- 16.04.2015 Mikroskoperingskurs for NMBU-studenter – 10 stud
- 21.04.2015 Feltdag med NMBU-studenter og Øystein – 10 stud
- 24.04.2015 Innlegg på seminar om andelslandbruk, BK – 20 stk
- 25.04.2015 Mikroskoperingskurs 2 for Øverland
- 29.04.2015 Opptak NRK om torvjord
- 03.05.2015 "Kuslipp" og åpning av jordutstillingen
- 18.06.2015 Landbrukdirektoratet på jordutstillingen
- 22.06.2015 FMOA på jordutstillingen
- uke 33 Vitenskapsuka Bygdø Kongsgård
- uke 35 Levende matjordkurs for NLR – 17 stk
- 23.09.2015 Fagseminar Økouka, Bygdø Kongsgård
- 20.09.2015 Åpen dag Bygdø Kongsgård
- 13.10.2015 Foredrag Follebu, Bonde og småbrukarlaget
- 11.11.2015 Deltakelse på Økologisk 3.0 på Røros
- 24.11.2015 Oppsummering av Jordåret, i Drammen
- 02.12.2015 Foredrag, Vitenparken Ås. Dysterjordet andelslandbruk
- 09.12.2015 Seminar om rotbiologi med Pius Floris. Drammen
Utvikling av Jordlappen

Lindum AS uttaler:

«Samarbeidet mellom partene i Levende Matjord har vært i form av en sterk faglig kompetanseoppbygging og utveksling. Nye kunnskaper om kompostering, kompostkvalitet og effekt ved bruk i landbruket har bare kommet til Lindum pga prosjektet. Sterk økt etterspørsel etter kompost har også resultatet i kjølvannet av alle de felles delprosjektene (fagdager, uttesting etc). Levende Matjord gjør Lindum mer troverdig. Ressurspersoner har fått jobb i Lindum som følge av prosjektet. Prosjektet har også resultert i et helt nytt produkt som vi tror kan ha et stort økonomisk potensiale.»

I tillegg leverer Lindum komposter o.l. bl.a. til Kornfeltet i Prestfoss og deltar i diverse fagsamlinger. Ketil Stoknes og Alene A Tesfamichael har skrevet og fått antatt en vitenskapelig artikkel i Acta Horticultura med tittel: «Substitution of peat with vermicompost from food waste digestate and green waste compost». Dette er et direkte resultat av samarbeidet med Levende Matjord og er unikt internasjonalt.

Alene har deltatt på:

Foredrag

- Virkning av forskjellige kompost- og jordblandinger på plantevekst og plantehelse. 22.9.15
- Poster presentasjon (substitution of peat with compost) , Wien Internasjonal konferanse
- Foredrag på naturfagsenteret konferanse i Oslo

Utstilling

- Øko Uka i Drammen 22.9.15
- Utstilling på bygdøy (FN jord År)
- Matjord utstilling på Hamar
- Utstilling på naturfagsenteret konferanse i Oslo
- Den 9. juli (Fossesholm)

Kurs

- Rådgiver«Jordkurs» for landbruksrådgivere 25, 26 og 27 august
- Økologisk grønsaks dyrking og kompostering kurs i Sande
- Økologisk grønsaks dyrking og kompostering kurs i Drammen introduksjonssentre

Eksperiment

- Sigdal Økologisk kornfeltet

Økologisk Utvikling og forfremmelse

- Markkompostering system besøk på Wien
- Markkompostering prosjekt på Brandengen 4H klub
- Markkomposteringssystemet innstallasjon på Fylkesmannen

Artikkel

- På det Norske Hageselskap (Hva skjer 2015)- Søppel som blir til sort Gull

Rapport

- 'Black waste to Black Gold – the vermicomposting of food waste digestate'

Evje Gård, Anders Næss

Samlet publikum adressert 2015 Anders Næss aktivitet

Dato	Arbeidets art	Antall deltakere Eller besøkende På stand
April 2015	Foredrag Kongsgården	20
mai 2015	Markdag med Landbruksdirektoratet på Ramstad	8
juli 2015	Steinkjer Nordisk kornseminar - fokus levende matjord	40
7. August 2015	Foredrag senterpartiet valgkampåpning i Buskerud v/Per Olav Lundteigen	50
9. August 2015	Bygdedagen på museet i Sigdal Økologisk Spesialkorn/Levende matjord - utstilling	200
15. August 2015	Markdag Oikos VeTeBu på Ramstad	15
20. August 2015	Markdag Foregangskfylke Korn & Levende Matjord	40
1. September 2015	Oikos Biomangfold på litteraturhuset med forberedelse	50
5-6 september 2015	Egertorvet matfestival kombinert med Spesialkorn rep Levende Matjord - utstilling	1000
11-13 september 2015	Dyrsku´n kombinert med Spesialkorn rep levende Matjord - utstilling	1000
9-11 oktober 2015	Studieforbundet næring og samfunn: Agronomkurs for voksne på Evje Gård	30
16. Oktober 2015	Spire - Matbeat - Blå/Oslo med forberedelse	150
11-13 november 2015	Økologisk 3.0 på Røros	200
17. November 2015	Idrettskonferanse i Holmenkollen levende Matjord fokus	70
1. desember 2015	Kornseminar på Hvam i regi av Foregangsfylke korn	30
Samlet publikum adressert 2015 Anders Næss aktivitet		2903

Fylkesmannen i Buskerud

21. januar : Møte FN Jordår
17. februar : FN Jordår
18. februar : Kompostmøte Lier, foredrag om lag 20 tilstede
19. februar : Ivar Grimstad – hjelp til med foredrag som skulle holdes i Danmark (Øko – foreningen)
25. februar : Møte med NLR Garder Kurs- og konferansesenter – div. planlegging
26. februar : Foredrag Vinterlandbruksskolen Oslo – om lag 90 tilstede – Berit Swensen også tilstede. Mange elever, lærere og bønder.
3. mars : Foredrag Litteraturhuset, Oslo – om lag 50 – 60 tilstede. Arrangert av OIKOS
5. mars : Foredrag for NLRØ arrangement på Buskerud – om lag 20 tilstede – fleste var bønder
18. mars : Foredrag Aurlandseminaret – om lag 50 (kanskje fler) tilstede. Bønder, elever og andre fra mer eller mindre hele landet. Foredraget ble streamet slik at flere fulgte med via nettet på sin datamaskin – kunne sees av alle som kopla seg på over hele landet. Hvor mange som fulgte med er vanskelig å si – kan dreie seg om noen titalls til flere hundre.
20. mars : Referansegruppemøte Agronomiprojektet Vestfold
25. mars : Foredrag FM Vestfold – bønder og ansatte ved landbrukskontor i Vestfold samt ansatte ved landbruksavdelingen i FM – Vestfold og NLR. Om lag 30 – 40 tilstede.
16. april : Foredrag Solør – foredrag inne – om lag 30 bønder tilstede. Arrangør var kommunen.
21. april : Praksisdag med Agroøkologistudenter, NMBU – Berit Swensen også med. Både foredrag og praktisk bedømmelse av jordstruktur etc. Agroøkologi studenter fra flere ulike land. Ble avholdt på NMBU. Om lag 10 studenter.
22. april : Foredrag og markdag Ål folkemuseum. Foredrag, mikroskopering og praktisk demonstrasjon ute. Om lag 8 tilstede – bønder og ansatte.
27. april : FN Jordår møte Bygdøy Kongsgård – planleggingsbistand.
30. april : 2 stk markdager i Agder i samarbeid med NLR. Først på dagen i Grimstad med om lag 40 bønder og NLR ansatte til stede. Deretter til Lyngdal hvor både bønder. Elever fra Søgne landbruksskole, bønder og NLR ansatte – om lag 40 – 50 stk.
3. mai : Opplegg FN Jordår i Oslo - planleggingsbistand
7. mai : Kompostkurs i Sande. Lokallag av OIKOS – om lag 10 tilstede – meste hagebrukere.
18. mai : Økologisk kornfelt, Sigdal – anlegning av felt
20. mai : Losetra, Oslo, foredrag i det fri med Anita. Om lag 30 – 40 tilstede – meste småhagebrukere, boliglag, Bjørvika byutvikling, kunstnere.
28. mai : Planleggingsmøte jordkurs på Bygdøy Kongsgård – planleggingsbistand.

31. mai : Markdag for 4H samling , Bingen, Øvre Eiker – dette var barn 10 – 12 år på en søndag. Ca. 10 barn + ledere. Praktisk undervisning med graving i jorda.
13. juni : Jordprosesjon Losetra, Oslo
18. juni : Jordutstillingen på Bygdøy Kongsgård – bidro med stand.
9. juli : Jordstand på Fossesholm bondebygdedag – mange innom – skal vi si om lag 50 stk bønder og andre.
9. august : Markdag økologisk kornfelt, Sigdal – om lag 15 bønder og rådgivere (NLR).
10. august : Foredrag og markdag Harstad. Foredrag om lag 1 t + praktisk demonstrasjon med spaden, penetrometer etc. etterpå. Om lag 15 deltakere – bønder. Arrangør NLR.
11. august : Foredrag og to marksamlinger Andøya og Sortland. Foredrag om lag 1 t og deretter to praktiske demonstrasjoner i etterkant med spade, penetrometer samt vurdering av kompost. Ca. 20 bønder tilstede.
12. august : Foredrag og markdag Troms. Samme opplegg som over – om lag 15 bønder tilstede.
13. august : Foredrag og markdag Troms. Samme opplegg som over – om lag 12 - 15 bønder tilstede.
14. august : Foredrag og markdag Troms. Samme opplegg som over. Ca. 12 – 15 bønder og ansatte fra NIBIO til stede.
15. august : Foredrag Sande Økofestival. Viste et eksempel med jord i vann – satt som et «skudd» - fikk mange gode tilbakemeldinger om denne visuelle formen! Om lag 50 tilstede. Vi har laget en liten videosnutt hvor denne metodikken vises. Vet at mange NLR avdelinger har kopiert dette visuelle hjelpemidlet i etterkant av videoen både på sine markdager og i undervisningssammenheng.
20. august : Markdag Sigdalsfeltet. Om lag 10 bønder og rådgivere tilstede.
24. august : Jordkurs for rådgivere Bygdøy Kongsgård. 17 stk. NLR rådgivere fra hele landet fikk grundig både praktisk og teoretisk undervisning i 3 dager. Denne dagen ble brukt av oss undervisere for både teoretisk og praktiske forberedelser. Samarbeid med NLR, NIBIO (Tingvoll), Bygdøy Kongsgård, Lindum, VitalAnalyse, FM Buskerud).
25. august : Jordkurs for rådgivere Bygdøy Kongsgård
26. august : Jordkurs for rådgivere Bygdøy Kongsgård
27. august : Jordkurs for rådgivere Bygdøy Kongsgård
2. september: Markvandring og foredrag for Molde vgs.. Om lag 100 – 120 tilstede. Elever fra Molde vgs. samt en naturbruksklasse som kom med buss, lærere, rådgivere og noen bønder. Markvandring kun med to rådgivere NLR – svært nyttig.
19. september: Stand Vitenskapsuka Drammen i samarbeid med HSN (Høyskolen. Sør Norge). Mange innom – vanskelig anslå antall.
22. septem : Torgdag Drammen, mange barnehager og klasser.
23. septem : Foredrag Bygdøy Kongsgård, NBL – om lag 20 stk

- 30. septem : Foredrag FM Sør Trøndelag – Mathallen, Trondheim – om lag 50 stk Bønder, studenter, off. forvaltning.
- 5. oktober : Kompostkurs Ål folkemuseum – 8 tilstede
- 6. oktober : Kompostkurs Gol m. NLRØ – om lag 15 bønder
- 15. oktober : Foredrag Kvinnedagen – landbruk, Bygdøy Kongsgård- om lag 20 stk
- 16. oktober : Foredrag Økt Matproduksjon, Bjørneparken, Flå om lag 70 stk bønder, Off. ansatte, faglaga, m.fl.
- 21. oktober : Foredrag og markdag, Steinkjer – om lag 60 stk bønder, lærere m.v..
- 27. oktober : Foredrag og markdag, Follbu – om lag 10 stk. bønder og rådgivere.
- 5. november : Foredrag FM Sogn og Fjordane – kommunesamling. Omlag 50 – 60 Tilstede fra off.landbruksforvaltning inkl. Fylkesmannen.
- 10. novemb : Foredrag Værnes – NLR. Nasjonal samling. Om lag 60 rådgivere tilstede
- 26. novemb. : Foredrag Bærum – Bondelaget – Aud Helene også – om lag 30 bønder tilstede samt rådgivere og ansatte fra «Høst».
- 3. desember : Foredrag for Oikos – Solør. Om lag 25 tilstede – også kommunen.

Videoproduksjon 2015

Levende Matjord gav tilskudd til en enkel video om aerob varmkompostering i 2015. Videoen ble publisert i mai 2016 på facebook og er også å finne på den felles nettsiden for de Økologiske Foregangsfylkene. Videoen har fått gode tilbakemeldinger både fra hagekompostører og profesjonelle kompostører da den viser de enkle prinsippene som gjelder uavhengig om komposten er stor eller liten. Videoen skal oversettes til engelsk og spansk da dette er blitt etterspurt.